

PALATUL BRÂNCOVEANU-BIBESCU DE LA POALELE DEALULUI MITROPOLIEI. INVENTARUL ÎNCĂPERILOR ȘI MOBILELOR

Oana MARINACHE

Destinele personale și politice ale fraților Bibescu, Barbu D. Știrbey (1799-1869) și Gheorghe Bibescu (1802/1804-1873) sunt făurite de unele dintre cele mai avute familii boierești: Brâncoveanu, Balș, Văcărescu, Mavrocordat, Cantacuzino. Moștenirile primite și alianțele lor matrimoniale sunt, fără doar și poate, o cale de ascensiune socio-politică, dar și fundamentul pentru activitățile edilitare și de binefacere de mai târziu. Moștenirea brâncovenească este, cu siguranță, cea mai de seamă, atât în ceea ce privește numărul proprietăților, cât și suprafețele uriașe ale moșiilor ce se găseau în mai multe județe.

Marele ban Grigore Brâncoveanu (1770-1832), ultimul descendent pe linie masculină al domnitorului-martir, este făuritorul destinului lui Gheorghe Bibescu: „Înfiat de întâia și dăruit de cea de-a doua Bălașa Bibescu, Iorgu fu însă aproape înfiat de cineva cu o bogăție mult mai mare, Marele-Ban Brâncoveanu, care-i dădu pe nepoata-sa Zoe Mavrocordat, poftindu-l să și vie să-i locuiască în casă”¹. Astfel intră în 1825 în posesia familiei Bibescu două importante proprietăți în București, palatul de pe Cheiul Dâmboviței și palatul de la poalele Dealului Mitropoliei și alte vaste domenii funciare.

Palatul Brâncoveanu-Bibescu de la poalele Dealului Mitropoliei

Marea majoritate a istoricilor consemnează faptul că domnitorul Gheorghe Bibescu (1842-1848) locuiește în timpul domniei sale în fostul palatul brâncovenesc de la poalele Dealului Mitropoliei. Istoria proprietății brâncovenești coboară până în secolul al XVI-lea, aici locuind apoi părinții domnului Constantin Brâncoveanu (1654-1714) și se încheie cu marele ban Grigore Brâncoveanu, ce moștenește acest palat de la tatăl său, Emanoil (1748-1811). Se cunoaște chiar anul 1696, când domnitorul Constantin Brâncoveanu zidește „case de piatră, acoperite cu șindrilă, cu coloane sculptate asemeni celor de la Mogoșoaia”². Informații despre originea acestor terenuri și despre întinderea lor aflăm de la istoricul G. Florescu: „Chiar Constantin Vodă Brâncoveanu își făcu una din curțile sale în vale, pe locul actualei piețe Bibescu-Vodă. Aci se aflau proprietățile Brâncovenești din marginea sudică a orașului, proprietăți care aș crede vor fi venit în stăpânirea boierilor Brâncoveni din sireaua ascendentă a lui Constantin Vodă, fie prin cumpărare, fie poate prin schimb cu boierii din

¹ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria României, cercetări și regește documentare*, vol. XI, Editura Ministerului de Instrucție, București, 1906, p. 235

² Radu Oltean, *Bucureștii în date, întâmplări și ilustrații*, Editura Paideia, București, 2009, p. 115.

Golești ai veacului al XVI-lea [...] Înjugate cu vechile stăpâniri Brâncovenești de la începutul veacului al XVII-lea, și făcând parte tot din ele era și porțiunea lăsată de Vodă Brâncoveanu fiicei sale Bălașa și pe care la 1741 aceasta în unire cu soțul ei Manolache Rangabé zis Lambrino, ridică ctitoria lor, a Domniței Bălașa de azi, în prundul Dâmboviței și în preajma Băilor domnești”³.

Secretarul domnitorului, Del Chiaro, o localizează cu precizie: „Mitropolia e pe vârful unui deal. În vale e palatul Brâncovenesc. În afara porții palatului se află o cruce de piatră albă, cu o inscripție în limba valahă, că-n același loc tatăl Principelui a fost tăiat în bucăți de dorobanții răsculați contra sa”⁴. și mai amintește că „Numai curtea Principelui din București e înconjurată cu zid, ridicat de Prințul Brâncoveanu cu câteva luni înaintea mazilirii sale”⁵.

Despre cum arăta casa domnească în acea epocă nu avem mărturii, dar apelăm la următoarea relatare a secretarului italian care ne descrie Curtea domnească a lui Brâncoveanu: „Palatul Principelui e de piatră, cu o impozantă scară de marmoră, cu săli mari boltite, dar destul de joase, din care prima – pridvorul – e susținută la mijloc de un rând de coloane. A doua servește de Divan de judecată, unde au loc și banchetele de zile mari. Altele sunt săli de audiență, care duc în apartamentul Principelui și de aci în al Principesei, cari se reducea la două odăi și un iatac [...] într-un colț al grădinii, care e de toată frumusețea, și are forma pătrată, în stil italian. În mijlocul ei, Principele Constantin Brâncoveanu clădise un foisor unde lua prânzul, și-și făcea siesta după masă, în mijlocul straturilor de flori”⁶.

Reședința brâncovenească de la poalele Dealului Mitropoliei cunoaște și perioade grele, după 1714 fiind prădată de turci, apoi căzută în ruină, este refăcută după aproape 100 de ani, în timpul domniei lui Ioan Vodă Caragea (1812-1816). Aici vor locui Emanoil/Manolache Brâncoveanu și fiul său, banul Grigore, care va dărui proprietatea fiicei sale adoptive și ginerelui, viitorul domn Bibescu. În martie 1821 aici poposește și Tudor Vladimirescu, care își așează tabăra în vasta grădină a proprietății de la Poalele Mitropoliei.

Proprietatea de la poalele dealului Mitropoliei va fi cunoscută cu numele celor doi proprietari princieri Brâncoveanu-Bibescu și a existat până în 1885, fiind formată din palatul cu 47 de încăperi, o bisericuță, grajduri și o vastă grădină. Zona fostei grădini a devenit piața Halelor Bibescu, astăzi piața Unirii.

Dacă în timpul căsătoriei cu Zoe Brâncoveanu, cuplul locuiește în palatul de pe Cheiul Dâmboviței, apreciem că la începutul domniei (1843-1844), Gheorghe Bibescu se mută în palatul de la poalele Mitropoliei. După o căsătorie de aproape 20 de ani și 8 copii împreună, domnitorul Bibescu divorțează de Zoe Brâncoveanu în 1844⁷, punând-o sub interdicție în ceea ce privește vastele proprietăți, administrate de o epitropie până la moartea ei. El reușește să obțină din partea instituțiilor statului fonduri pentru închirierea și refacerea palatului fostei soții.

³ George D. Florescu, *Vechi proprietăți în București în veacurile XVII și XVIII*, Tipografia M. M. Antonescu, București, 1934, p.21

⁴ Anton-Maria del Chiaro Fiorentino, *Revoluțiile Valahiei*, Editura Viața Românească, Iași, 1929, p. 44

⁵ *Ibidem*, p. 8

⁶ *Ibidem*, p. 9

⁷ Domnul se recăsătorește la doar câteva luni (în 1845) cu Maria/Marițica (1815-1859) născută Văcărescu și divorțată de Costache Ghica.

Documentele de arhivă nu au scos la lumină proiectele comandate de Gheorghe Bibescu și nici numele vreunui arhitect. Este posibil ca acesta să fi locuit temporar în palatul oficial (fostele Case Golescu) de pe Podul Mogoșoaiei. Apreciem totuși că lucrările la palatul Brâncoveanu-Bibescu se terminaseră la mijlocul anului 1845, căci în 2 iulie maiorul baron Rudolf von Borroczyn, din serviciul arhitectonic al orașului, era însărcinat cu realizarea devizului proiectul de pavare⁸ al curții palatului de locuință Bibescu. Suma de 23803 lei era aprobată chiar de fratele domnitorului, marele vornic Barbu Știrbey. Alegerea maiorului nu trebuie să surprindă, căci acesta se ocupase de ample lucrări de pavare și aliniere ale arterelor orașului, având o bogată experiență și la amenajarea Șoselei. Antreprenorul lucrării a fost Ștefan Velea, care nu a respectat întocmai proiectul maiorului Borroczyn, atrăgându-și plângeri din partea acestuia și a marelui vornic și amânarea achitării sumei până în toamna anului 1846.

Studiind planurile Bucureștiului, cea mai veche reprezentare a proprietății este în 1789, planurile orașului realizate în perioada 1846-1856 surprind atât amenajarea aleii de pe dealul Mitropoliei și prezența celor 4 obeliscuri, precum și amenajarea grădinii posterioare a proprietății Bibescu, rodul unor lucrări de amploare datorate, cel mai probabil, aceleași echipe de peisagiști coordonați de Carl Wilhelm Mayer. Remarcăm un rond central și aleile șerpuitoare ce duc spre râul Dâmbovița. De o parte și de alta a palatului se disting două corpuri de clădire-dependințe, dar în niciun plan nu ne apare biserica-paraclis din spatele palatului.

În lipsa unor reprezentări grafice sau memorii de epocă nu se poate aprecia cu certitudine stilul arhitectural al vremelniceului palat domnesc; doar două gravuri de epocă și o fotografie ne ajută să apreciem silueta palatului și să observăm câteva detalii. În baza acestor elemente fragmentare, apreciem că fațadele palatului fuseseră restaurate în stil neoclasic, la modă în Bucureștiul acelor ani, sub influența ocupațiilor străine ruso-austriece. În planurile din 1852 și 1856 palatul pare să aibă pe fațada principală 3 volume în rezalit (central și două laterale), iar spre grădina interioară un volum central și doar unul lateral-stânga în rezalit, nefiind deci perfect simetric.

Singurul interior ce poate fi descris după un document din epoca Bibescu, are la bază o lucrare a lui Carol Popp de Szathmari și înfățișează marea sală de bal. În prim-plan ne apar chiar principele domnitor Gheorghe Bibescu și fratele său, Barbu Știrbey, în compania unor oficiali și militari turci, ruși și austrieci. Moda apuseană a cuprins toate generațiile și funcțiile, singurul reprezentant al lumii orientale este un personaj în vârstă, cu barbă, așezat, înveșmântat încă în portul fanariot. Ampla sală de bal de la parter pare să se afle în centrul palatului, conducând spre alte încăperi cu funcție de saloane-anticamere. Vizibilă atât la nivelul parterului, cât și prin deschiderea galeriei de la etaj, ce permite o mai bună luminare și observare a invitaților, sala este decorată fastuos cu ocazia unui eveniment oficial. Sunt identificabile anumite elemente de la ancadramentele ușilor și plafoane, posibil de factură neoclasică, precum și elemente neorococo, amplificate de prezența drapajelor și

⁸ Arhivele Naționale, Direcția Municipiului București, fond Primăria Municipiului București, General, dosar 84/1845, f. 2 limba franceză în original.

candelabrelor și policandrelor. Patru coloane dorice despart spațiul central de o altă sală de mai mici dimensiuni, permițând probabil accesul spre vastă grădină interioară.

O gravură din 13/27 iunie 1848 surprinde momentul revoluției și ne înfățișează balconul și detaliile decorației ferestrelor palatului. După plecarea domnitorului Bibescu, palatul intră în circuitul public, fiind închiriat și amenajat pentru oficiali otomani, primul ocupant fiind Fuad Effendi, caimacamul otoman.

Din propria scrisoare a lui Bibescu, datată în 4 aprilie 1850 și adresată fratelui Știrbey, ajuns domnitor, aflăm că timp de 14 ani (!) durase construirea casei și că se preocupase de mobilarea palatului și comandase obiecte în valoare de 50.000 ducați⁹. În plus, primise cadou obiecte în valoare de alți 40000 ducați, cărora aprecia că le sporise valoarea¹⁰.

Autoritățile statului solicită reprezentantului său, Ioan Manu, îndepărtarea tuturor obiectelor personale ale fostului domnitor și se realizează un amplu inventar, consemnat de pitarul G. Hill, îngrijitorul palatului¹¹. Astfel aflăm numărul, numele încăperilor și informații prețioase legate de piese de mobilier, considerații stilistice, materiale și culori, stare de conservare a acestora. Universul creat la comanda domnitorului este unul pe deplin racordat la modul de viață occidental, influențat de curțile vieneză și pariziană.

O sumară analiză a cuvintelor utilizate în descrierea obiectelor ne conduce către termeni de origine franceză (fotel, transparent, garderob, bufet, paravan, șifonier, vitrină, toaletă, scriitoriu, etajeră, candelabru) și turcă (cit, cîlîfuri, mindir, ciubuc), și într-o mai mică măsură la cele de origine rusă (polog) și neogreacă (tricher, policandru). Cromatica interioarelor este dominată de verde, galben-auriu, roșu. Materialele utilizate acoperă o gamă destul de largă, de la trestie, lemn de mahon și nuc, fier, marmură și piatră, până la sticlă și porțelan.

Făcând trimitere la comenzi similare în cazul caselor Golescu (palatul oficial de ceremonie), apreciem că marea majoritate a obiectelor (sobe, corpuri de iluminat, draperii, mobilier) ar fi putut proveni de la Viena și chiar Paris, nota predominantă a acestor spații fiind dată de stilul neorococo în vogă la curțile imperiale. Sunt amintite și câteva lucrări de artă, două portrete turcești, alte 13 mici portrete, o statuie din bronz. De asemenea, merită observate delimitările spațiilor de petrecere a timpului liber (muzică, lectură, corespondență).

⁹ N. Iorga, *Mărturii istorice privitoare la viața și domnia lui Știrbei-vodă*, Minerva, 1905, pp. 667-668

¹⁰ Este poate o exagerare pe fondul solicitării unor compensații bănești.

¹¹ Arhivele Naționale, Direcția Municipiului București, fond Primăria Municipiului București, General, dosar 147/1850, pp. 15-22

Denumirile încăperilor palatului la 1850

<i>Odaia din fațã cu nr.1</i>	<i>Odaia cu nr. 26</i>
<i>Odaia din fațã nr. 2</i>	<i>Odaia nr. 27</i>
<i>Salonul de foc nr. 3</i>	<i>Antreaua de lângã subt bisericã nr. 28</i>
<i>Odãița din holu nr. 4</i>	<i>Buțet nr. 29</i>
<i>Biblioteca nr. 5</i>	<i>Salonul sofrageriei nr. 30</i>
<i>Odaia despre grãdinã nr. 6</i>	<i>Sofrageria micã nr. 31</i>
<i>Antreaua nr. 7</i>	<i>Odaia nr. 32</i>
<i>Odaia despre grãdinã nr. 8</i>	<i>Odaia nr. 33</i>
<i>Odaia cu nr. 9</i>	<i>Odaia nr. 34</i>
<i>Salonul despre grãdinã nr. 10</i>	<i>Odaia nr. 35</i>
<i>Odaia rococo nr. 11</i>	<i>Odaia nr. 36</i>
<i>Salonul despre grãdinã nr. 12</i>	<i>Odaia casierii nr. 37</i>
<i>Odaia despre grãdinã nr. 13</i>	<i>Odaia nr. 38</i>
<i>Odaia despre bisericã nr. 14</i>	<i>Odaia nr. 39</i>
<i>Odaia despre curte roșie nr. 15</i>	<i>Odaia nr. 40</i>
<i>Salonul despre curte nr. 16</i>	<i>Odaia nr. 41</i>
<i>Cabinetul despre curte nr. 17</i>	<i>Cuhnia mare cu lãturatele odãi nr. 42</i>
<i>Odaia femeilor nr. 18</i>	<i>Odãile vizitiilor nr. 43</i>
<i>Odaia doicilor nr. 19</i>	<i>Odãile feciorilor nr. 44</i>
<i>Odaia Domnițelor nr. 20</i>	<i>Cuhnia micã nr. 45</i>
<i>Odaia din colțu nr. 21</i>	<i>Spãlãtoria nr. 46</i>
<i>Scara cea mare și antrea nr. 22</i>	<i>Vãrzãria nr. 47</i>
<i>Catul de jos odaia cu nr. 23</i>	
<i>Odaia în care șade Sali Efendi no. 24</i>	<i>Biserica</i>
<i>Odaia cu nr. 25</i>	<i>Grajduri</i>

Din același dosar aflăm un personaj interesant: ceasornicarul Manolache, angajat de Bibescu și plătit cu 16 galbeni anual, își continuase activitatea și în perioada 1848-1850: „Pe vremea M.S. fostul Domn George Bibescu a fost Domnu Stăpânitor a toată Țara Românească, Domnului a fost tocmit pe prețu de 16 galbeni pe an ca să îngrijească de ceasornicile palatului”¹². Pentru el garanta Anton Kalgian cum că „dl. Manolache a ținut în bună stare toate ceasornicele de la plecarea lui Fuad Efendi”¹³. Așa cum vom vedea și în cazul palatului de ceremonie de pe Podul Mogoșoaiei, prezența ceasornicilor în principalele

¹² Arhivele Naționale, Direcția Municipiului București, fond Primăria Municipiului București, General, dosar 147/1850, pp. 29-30

¹³ *Ibidem*.

saloane, atât în vremea sa, cât și a domniei lui Știrbey, denotă un gust comun în familie, poate chiar de colecționar.

Un alt episod al reparațiilor palatului poate fi reconstituit indirect din documente dispersate prin arhive. La moartea arhitectului Alexander von Montbach (1821-1855)¹⁴, ce trebuie că a survenit între februarie și aprilie 1855, aflăm și de implicarea sa, în anul anterior, în alcătuirea unui plan și a unui deviz pentru Spitalul turcesc ce își desfășura activitatea în fostul palat domnesc. În 1856 Ministerul din Lăuntru va recunoaște doar această lucrare pe care o avea de plătit antreprenorului Petre Dimitriu, în valoare de 5000 plăștri. Sindicatul mesei creditorilor lui Petre Dimitriu vor supune nenumărate rapoarte spre informare Ministerului, solicitând în 27 martie 1856 plata pentru „Casele de sub Mitropolie ale Înălțimii Sale fostului Domn Bibescu care au fost ocupate de spitalul Împărăteștilor Oștiri Otomane s'au reparat în luna lui Februarie anul încetat de către răposatul Petre după planul și devizul ce i s'a fost dat atunci de răposatul Arhitect Montbach alăturând și un act încredințator că a săvârșit numitul această lucrare”.¹⁵ Acestea sunt singurele măturii din epocă pe care le-am putut identifica.

Cea de-a doua gravură de epocă¹⁶, o vedere panoramică de pe Dealul Mitropoliei realizată în 1859, ne prezintă fațada palatului Bibescu cu frontul și marile deschideri ale ferestrelor, nefiind totuși o reprezentare foarte detaliată și fidelă. Comparând gravura cu fotografia¹⁷ lui Carol Popp de Szathmari ce va apărea în albumul oferit Doamnei Elena Cuza, remarcăm unele neconcordanțe. Este singura fotografie cunoscută a palatului și ne redă doar partea superioară a decorației și turla capelei-paraclis. De după vegetația abundentă se pot distinge 3 frontoane (unul central și două laterale) dreptunghiulare cu însemne princiare. Turla prezenta elemente comune cu Biserica Domnița Bălașa construită în stilul neogotic între 1838 – 1842 la inițiativa băneșei Safta Brâncoveanu, probabil de un arhitect prusac/austriac. Aceste asemănări ne-ar putea conduce la ipoteza unui autor comun al celor edificii de cult, aflate în aceeași zonă.

Planurile orașului realizate în perioada 1871-1875 ne înfățișează palatul și grădina sa, fără alte dependențe. Construcția cu parter și etaj ne apare cu fațadele străpunse de ferestre și pe laturi și cu acoperișul în patru ape. Zona intrării este evidențiată pe fațada principală, accesul făcându-se pe mai multe trepte, ceea ce indică un parter înalt. Frontonul central se păstrase.

Perioada următoarelor decenii ne rămâne necunoscută, fiii cuplului Bibescu trăiesc mai mult în străinătate și palatul rămâne nefolosit. Între 1872 și 1885 palatul este administrat de Epitropia Casei Zoe Brâncoveanu, condusă de fiii ei, Nicolae și George Bibescu. În 25 aprilie 1872¹⁸ primăria ordonă ilegal dărâmarea zidului de incintă al palatului nelocuit,

¹⁴ Mai multe informații publicate în cadrul proiectului „Arhiva de arhitectură 1830-1860” la <http://arhivadearchitettura.ro/arhitecti/von-montbach/>

¹⁵ Ministerul Afacerilor Externe (MAE), arhiva istorică, volum 73, dosar 48/1855, relația cu consulii străini, f. 134

¹⁶ Adrian Corbu, Horia Oprescu, *Bucureștii vechi: documente iconografice; vederi, scene pitorești, tipuri și costume*, (sec. XVII, XVIII, XIX), Arhivele Bucureștilor vol. I, Cartea Românească, București, 1936

¹⁷ Databilă în perioada 1861-1862.

¹⁸ Biblioteca Academie Române, mss., fond G. Bibescu, IX acte 2, f. 12

Epitropia deschizând un proces și câștigându-l în 1874. De lucrări se ocupă arh. Burelly din partea Epitropiei și arh. Freywald din partea Primăriei București.

Cu ocazia lucrărilor ample de canalizare și amenajare a cursului Dâmboviței, în 1881 are loc exproprierea a 8017 m.p. din grădină, urmată de ridicarea unui nou zid împrejmuitor între 1882-1883 precum și împrejmuiți cu uluci. Compania franceză care se ocupa de canalizarea Dâmboviței depune pământul extras în spatele fostului palat domnesc și strică ultimii pomi din grădină.¹⁹ În 27 august Comisia de arhitecți constata că vechiul palat amenința cu căderea în mai multe puncte și că dependențele de la stradă deveniseră locuri insalubre și lua decizia desființării palatului și împrejmuirea curții în partea dinspre Cheiul Dâmboviței.²⁰ Tot în 1883 terenul rămas peste gârlă este cumpărat de primărie pentru halele de pește, deși apar unele dispute cu Epitropia Averii Doamnei Zoe Brâncoveanu pentru o parte din terenul ce a fost parcelat și închiriat vânzătorilor de zarzavaturi cu toate că nu aparținea comunei. Grădina ce rămăsese în proprietatea Epitropiei era de 2125, 25 m.p. În anul următor se începe dărâmarea unei părți de zid și a zidului grajdurilor. În 24 septembrie 1884 se ia decizia demolării definitive de către Epitropie²¹ și în 6 octombrie se organizează licitația pentru demolarea palatului și a dependențelor fără zid împrejmuitor, fixându-se ca termen de finalizare a lucrărilor data de 31 martie 1885. În 8 februarie 1885 are loc exproprierea terenului rămas pentru înființarea pieței publice și în cursul anului 1886 este închiriat precupețului Dincă Puțoreanu pentru 2000 lei aur.²² În data de 3 decembrie 1887 Epitropiei i se aprobă suma despăgubirea de 400.000 lei de către Consiliul Comunal București.²³ Amintirea vechii proprietăți se păstrează o vreme prin numele Pieței Bibescu Vodă, astăzi Piața Unirii.

Inventarul încăperilor și mobilelor din Palatul Brâncoveanu-Bibescu de la poalele Dealului Mitropoliei

(p. 15)

Odaia din față cu nr.1

2 oglinzi mari

1 masă cu marmura deasupra

1 id lucrată în argint cu scara cam stricată

1 ceasornic de masă cu sticla lui

1 canapea mare cu două perini

2 foteluri mari cu îmbrăcămintea alocurea ruptă

11 scaune

Perdele la 4 ferestre putrezite și cu toate ale lor cu albe dedesubt și cu transparenturi

¹⁹ B.A.R., mss., fond G. Bibescu, VII acte 4, f.2

²⁰ *Idem*, f. 19

²¹ La sediul acesteia din str. Clementa nr. 6

²² B.A.R., mss., fond G. Bibescu, VIII acte 6, f.7. Contractul va fi prelungit și în 1887-1888.

²³ *Ibidem*, f. 19

- 1 policandru de bronz cu 12 lumînări
- 2 tricheruri²⁴ de perete de cîte 10 idem
- 1 dulap de corespondență cu cutii de mucava stricat de praf
- 1 scriitoriu de mahon cu cutii, tare stricat
- 2 mese de cărți cu postav verde vechi alocuri ruptă
- 1 masă albă cu lustru mult purtată fața mătăsării cu care sînt îmbrăcate mobilele și perdelele este verde cu flori, se arată mult purtată, întrebuințată și cam afumată de ciubuce

Odaia din față nr. 2

- 2 canapele cam stricate
- 4 foteluri purtate
- 1 scaun rupt
- 1 masă de ceasornic cu marmoră
- 1 ceasornic pe masă cam pătat
- 2 oglinzi cu pervazuri pe alocurea rupte
- 4 tricheruri de bronz de cîte 6 lumînări
- 1 policandel cu un sfeșnic rupt
- 1 dulap de muzică cu suluri din trînsul lipsă
- 1 paravan de sobă verde rupt și cu bucăți lipsă dintrînsul
- 13 cadre mici cu unele giamuri sparte

(Verso)

- Perdele la două ferestre cu toate ale lor cu albe de desubt și cu transparenturi
- 1 vatrînă la sobă stricată
- Fața mătăsării cu care sunt îmbrăcate mobilele și perdelele este morino²⁵ aurie cu flori, se arată foarte purtate și cam afumate de ciubuc

Salonul de foc nr. 3

- 5 canapele în cit de lăviți
- 4 idem între ferestre
- 10 taburete mari
- 3 policandre mari de lemn poleite
- Perdele la 5 ferestre căptușite cu albe de dedesubt și transparenturi
- 1 vetrină la sobă, cu o bucățică din galerie lipsă

²⁴ Sfeșnic cu trei lumînări (întrebuințat de arhierii la serviciul bisericesc). (Ib. neogreacă)

²⁵ Posibil morico, albastru, violet sau roșu închis (Ib. Neogreacă)

Mobilele și perdelele sînt de mătăsărie roșie cacanie cu flori, fața este cam eșită de soare și perdelele arată a fi ploate, toate mobilele afară de un taburete au cîlîfuri²⁶ de ...terită iar perdelele sunt desvelite

Odăița din holu nr. 4

- 1 ceasornic de perete stricat*
- 1 perdea de salon la ferestre cu alb dedesubt veche și stricată*
- 1 covor de picioare*
- 2 glastre de flori de porțilen poleit*
- 1 covor pe jos rupt*

Biblioteca nr. 5

- 5 foteluri mari*
- 6 scaune cu matasarie morino aurie*
- 1 foteliu roșu*
- 5 scaune idem pătate*
- 6 scaune de fer cu trestie poleite dar cam zgîriate*
- 1 masă rotundă cu marmora d' asupra*
- 1 paravan de sobă stricat și fără față*

(p. 16)

Catul de jos odaia cu nr. 23

- 1 clavir vechiu*
- 1 paravan cu cit rupt*
- 3 mese vechi cu lustru*
- 1 oglindă cu pervazul de nuc cam stricat*
- 1 ceasornic de perete*
- 1 garderob cu lustru stricat*
- 4 scaune de damasc de lînă verde cu flori mînjite și cam rupte*
- 3 scaune cu cit rupte*
- 2 perdele albe mari și două mici vechi*
- 1 vetriță de alamă la sobă*
- Covorul de jos rupt*

²⁶ Toc, teacă (lb. turcă)

Odaia în care șade Sali Efendi no. 24

1 etajeră
1 mieșoară de toaletă ruptă
1 dulap pt. spălat stricat
1 ladă pt. Lemne
1 masă rotundă cu lustru purtată
1 idem subt oglindă
1 ceasornic pe masă
1 scrin vechi cu 4 sertare
3 oglinzi
1 canapea de damasc de lână veche învechită
2 foteluri idem
2 scaune idem
2 ...la ferestri idem
1 canapea îmbrăcată cu cit ruptă
2 foteluri idem
1 scaun idem
Perdele vechi la ferestri
Covorul de pe jos vechi
1 vetriță la sobă

(Verso)

Odaia cu nr. 25

2 paturi de fer
1 dulap pt. spălat rupt

Odaia cu nr. 26

1 canapea verde ruptă
3 paturi de fer cam rupte
1 șifonier rupt
1 toaletă a Domnițelor
1 masă cu lustru idem
2 scaune de mahon cu pluș roșu rupt
2 scaune de lemn stricate

Odaia nr. 27

1 garderob alb cu lustru

- 1 scrin cu 3 sertare cam stricat
- 1 dulap pt. spălat stricat
- 1 pat de fer
- 2 id. de lemn stricat
- 1 masă proastă de lemn

Antreua de lângă subt biserică nr. 28

- 3 dulapuri vâpsite din bufet cam stricate
- 3 idem cu lustru
- 2 șifonier vâpsit
- 1 dulap de sofragerie rupt
- 1 masă mare proastă

Bufet nr. 29

- 1 masă mare proastă
- 1 dulap vâpsit prost

(p. 17)

- 1 vetrină de sobă cam stricată
- 1 masă galbenă cam stricată
- 1 ceasornic negru cu masă
- 1 statuie călare de bronzu
- 1 covorul de jos tare învechit și purtat
- 2 canapele mari de mahon cu mătăsăria cu flori

La biblioteca s'au găsit o ușă stricată, la multe locuri se vede că lipsesc părți dar nefiind catalogu nu se știe ce lipsește

Perdele la 3 ferestre cu alte de dedesubt și cu transparenturi ce arată tare învechite

Mobilele dintr'această odaie se arată foarte mult întrebuințate și mătăsăria este alocurea ruptă

Odaia despre grădină nr. 6

- 2 canapele vechi rupte
- 2 foteluri idem
- 2 oglinzi mari
- 1 policandru cam rupt
- 2 tricheruri
- 1 stîlp de marmoră cu glastru asemenea

*Covoru de jos tare stricat și ros
Vetrina de la sobă stricată
Perdele la 3 ferestre cu toate ale lor tare învechite*

Antreaul nr. 7

*1 canapea îmbrăcată cu pluș roșu vechie
2 oglinzi
8 tricheruri
1 policantru
1 masă proastă vopsită veche*

(Verso)

Odaia despre grădină nr. 8

*1 canapea
6 foteluri
6 scaune
1 paravan de sobă
1 taburel
1 masă cu marmora d'asupra
1 ceasornic mare cu pat cu pat de catifea cu fața eșită
Perdele la 2 ferestre cu tot tacîmul lor
1 oglindă mare
1 policantru
4 tricheruri
1 etajeră de mahon cu 3 despărțituri cu pluș roșu
Mobilele din această odaie sînt toate poleite cu aur, dar din pricina ciocnirilor bucățile din poleială au căzut alocurea
Îmbrăcămintea lor este mătăsărie brocante îmbrăcate cu flori albe precum sînt și perdelele, dar din pricină că nu sau ferit de soare și praf fața mai cu seamă la perdele este alocurea tare eșită, canapelele, fotelurile, scaunele și paravanele au cîlîfuri*

Odaia cu nr. 9

*1 canapea
2 foteluri
6 scaune
2 mese din care una cu catifea deasupra
2 oglinzi d'asupra meselor*

1 oglindă mare
 1 mescioară de flori cu lighean la care bronzul este mai stricat
 1 policandru
 4 tricheruri
 1 paravan de sobă
 Perdele la trei ferestre cu tot tacîmul lor
 1 taburet al canapelei
 2 candelabre albe de aplice stricate

(p.18)

1 șifonier
 1 gardiob stricat
 1 dulap de spălat cu oglinda și carcasa spartă și cu lipsă de cele trebuincioase dintrînsul
 1 scrin cam lovit cu marmora d'asupra
 1 oglindă mare
 1 ceasornic d'asupra
 1 masă proastă de toaletă cu chembrica mînjită
 1 vitrină stricată
 1 covor pe jos rupt și mînjit
 Perdelele de la ferestre de damasc roșu, precum și cele albe sunt tare mînjite
 Idem la uși prăpădite și stricate

Odaia femeilor nr. 18

1 scrin cu 3 sertare stricat
 1 șifonier stricat
 1 pat de lemn prost
 1 scaun îmbrăcat cu cit stricat
 2 transperanturi

Odaia doicilor nr. 19

1 pat de fer cam stricat
 1 scrin de mahon stricat cu marmora făcută bucăți
 1 idem de nuc cu trei sertare stricat
 1 șifonieră -----idem
 1 masă de lemn prost-----idem
 1 foteliu îmbrăcat cu cit idem
 1 scaun idem

Odaia Domnițelor nr. 20

1 pat de fer cu mindir²⁷ de pae
 1 scrin cu 3 sertare stricat
 1 dulap cu 6 despărțituri idem
 1 șifonier -----id

(Verso)

2 scaune îmbrăcate cu cit stricate
 1 taburet cu plușu roșu
 1 oglindă
 Perdele de cit rupte la 2 ferestre

Odaia din colțu nr. 21

1 canapea stricată cu plușu roșu
 1 idem cam ruptă
 1 foteliu mare idem
 2 idem roșie
 2 scaune stricate și rupte
 1 șifonieră de mahon cam stricată cu oglindă
 1 taburet de canapea cu sertare stricate
 1 idem cu flori
 2 perdele de cit cu transparenturile învechite
 1 mescioară rotundă stricată
 1 vetrină de alamă
 1 garderob mare stricat

Scara cea mare și antreoa nr. 22

1 lampă cu 4 lumini jos stricată
 1 covor tare stricat pe scară cu pânză d'asupra
 1 lampă sus cu 4 lumini
 1 scaun prost de lemn stricat
 1 canapea cu pele verde învechită
 1 idem scurtă stricată
 1 dulap cu muzică

²⁷ 1. Saltea umplută cu paie. 2. Plapumă; cuvertură. (din lb. turcă)

- 1 garderob
- 1 dulap pentru piață
- 2 garderoburi mari alocurea stricate
- 1 scrin stricat la scara podului
- Sus în pod se află o cătățime de bucăți de sobe de farfurie
- 3 cercevele cu geamurile sparte și cu coș cu var

(p. 19)

- 2 candelabre de bronz negru alocurea rupte
- 2 idem -----galbene idem
- 1 id -----porțulen idem
- 1 policandru stricat aruncat jos
- Mobilele dintr'această odaie sunt poleite cu aur dar din pricina pocnirilor, bucățile din poleială au căzut, îmbrăcămintea este de mătăsărie, brocantele galben cu flori albe precum sunt și perdelele, dar neferindu-se de praf și soare fața lor este cam eșită, canapelele, fotelurile, scaunele și paravanul au cîlifuri*

Salonul despre grădină nr. 10

- 1 canapea mare
- 2 bănci lungi
- 22 foteluri
- 12 taburete mari
- 2 paravane de sobă
- 3 oglinzi mari
- Perdelele la 6 ferestre cu tot tacîmul lor*
- 2 policandre mari
- 6 tricheruri
- Mobilele și perdelele sînt de felul celor din odaia nr. 8 și toate se află în starea prescrisă acolo.*

Odaia rococo nr. 11

- 1 canapea
- 5 foteluri cu cîlifurile lor
- 4 scaune asemenea
- 1 masă de mahon poleită și cu bronzuri
- 1 idem lucrată în flori cu baga și cu bronz
- 1 dulap de mozaic cu mai multe bucăți rupte din trînsele

1 taburet lung cusut cu catifeluri

(Verso)

1 clavir

2 oglinzi mari

1 policandru

4 tricheruri

1 paravan de sobă

Perdele la 2 ferestre cu tot tacîmul lor

1 dulap cu etajera în colțu

Mobilele sunt cu poleiala cu mătăsărie grea cu flori de deosebite fețe precum și perdelele, toate prăfuite și mult întrebuințate

Salonul despre gradina no. 12

1 canapea cu trei perne rupte și pătate

3 foteluri cu cîlîfurile lor

6 idem mici stricate

3 foteluri rococo

1 toaletă mare lucrată cu bronz

1 oglindă mare de perete

1 scriitoriu cam stricat și zgîriat

2 etajere sadea de lemn

1 dulap cu etajera în colț

1 sofa cu trandafiri tare învechită

1 masă cu marmura subt ceasornic

1 ceasornic de porțelan cu sticla lui

2 candelabre de porțelan stricate

1 mescioară rotundă cu catifea morino

perdele la două ferestre cu tot tacîmul lor tare eșite

1 dulap de bibliotecă cu giamuri sparte și după cum se arată cu multe părți lipsă din trînsele

1 policandru

1 cadră cu două chipuri

1 covor de jos tare întrebuințat

Mobilele dintr' aceasta odaie sunt cu mătăsăria Havaie și toate se văd tare întrebuințate și sunt rupte

(p.20)

Odaia despre grădină no. 13

1 covor de marțolin²⁸ pe ... vechiu și mînjit
 1 garderob cu lustru
 1 masă de cărți veche
 1 id idem stricată
 2 foteluri roșii
 1 taburel vechiu cu pluș roșu
 1 scaun roșu
 2 perdele de cit vechi la 2 uși
 4 idem albe mici transparenturi la fereastră
 covorul de jos învechit și murdar

Odaia de lingă biserică no. 14

1 perdea verde ruptă la ușă
 1 vetrin stricată de alamă la sobă

Odaia despre curte roșie no. 15

1 canapea cu 2 perne
 5 foteluri
 10 scaune
 1 masă de scris albă cu postav verde
 2 mese subt oglinzi cu marmura la una spartă
 2 oglinzi înguste
 2 oglinzi mari
 1 masă sadea de mahon
 1 ceasornic pe dînsa fără sticlă
 2 glastre de porțelan cu flori din care la una sticla spartă
 1 policandru
 1 masă rotundă cu marmura d' asupra
 1 puțină pt. lemne
 1 foteliu de fer îmbrăcat cu roșiu vechi
 1 vetrină de alamă la sobă

(verso)

²⁸ Țesătură de mătase pentru căptușeli (lb. franceză)

Perdele la 3 ferestre cu tot tacîmul lor

1 taburet de canapea

Covorul de jos călcat și învechit

13 cărți de citit pe masa după cum se vede din biblioteca

Toate mobilele dintr' această odaie se văd foarte mult întrebuințate și multe dintr' însele sunt rupte

Salonul despre curte no. 16

1 canapea rococo mult întrebuințată

1 pat cu saltea și cu polog rupt

1 sofa de atlas roșiu cu fer ruptă

1 dulap cu ușa de oglindă

1 paravan de sobă cusut cu lînă stricat

1 idem mic de catifea cu marca Domnească rupt și mătăsăria descusută

1 dulap de noapte cu marmura stricată

1 scriitoriu stricat și marmura d' asupra frîntă

1 dulap lucrat în mozaic cu bronz cam stricat

1 cutie cu 6 harte geografice stricate

1 mescioară mică cu sertar

1 foteliu roșu

1 scaun idem

Covorul după jos vechiu și tare întrebuințat

1 masă rotundă de fer

1 putinică pt. lemne

1 oglindă mare

1 cadră d' asupra

1 candelă de marmură ruptă

perdele de mătăsărie galbene la 2 ferestre vechi și mînjite

1 vetrină de alamă la sobă stricată

Cabinetul despre curte no. 17

1 canapea ruptă

1 fotel idem

1 scaun id

(p.21)

2 scaune proaste cu piele

- 1 colțar de masă proastă
- 1 dulap pt. ...
- 1 idem mare cu geamuri
- 2 scaune în bucăți
- 1 pat de lemn prost
- 1 masă idem
- 1 scaun de lemn
- 3 bănci de lemn stricate
- 1 masă cu piatra de marmoră

Salonul sofrageriei no. 30

- 1 cadră cu potreturile Sultanilor
- 8 idem și cam mânjite și alta cu sticlă spartă
- 1 ceasornic mare de perete
- 1 policandru
- 8 tricheruri
- 1 masă mare rotundă de mahon
- 1 idem mai mică
- 1 id rotundă de fer cu trestie stricată
- 1 id cu totul de marmora cu flori cam ciocnită
- 4 foteluri de șalon²⁹ cu flori
- 2 id cu pluș roșu stricate
- 12 scaune asemenea cam stricate
- 1 paravan cu mătăsărie verde stricat
- 1 masă mică cu lustru
- 1 dulap de sofragerie cu marmora d' asupra
- 2 idem stricate din care la unu s' au scos oglinzile și spart giamurile
- 1 covor vechiu pe subt masă
- Perdele de șalon la 4 ferestre stricate

Sofrageria mică nr. 31

- 1 dulap mare cu giamuri pt. argintărie
- 1 idem mai mic
- 1 covor vechiu pe scară
- 3 tricheruri

²⁹ Postav de lână, un fel de pânză de bumbac neagră (lb. franceză)

2 perdele de șalon

(verso)

Odaea no. 32

1 canape tare purtată

1 dormeaz

1 foteliu

1 masă rotund veche cu postav verde

1 idem cu marmora

1 oglindă d' asupra

1 foteliu îmbrăcat cu cit

1 cadă de bae

2 butoiașe de porțelan de China

1 paravan mic

1 idem după jos tare învechit

Perdele de șalon la 2 ferestre

1 scuițătoare

Odaia no. 33

2 mese care se arată a fi fost cu lustru

1 sofa idem desbrăcată

1 pat prost

1 scaun cu piele verde

1 idem de lemn stricat

1 id îmbrăcat cu cit idem

Odaia no. 34

1 garderob stricat

2 scaune idem

1 colțaru prost de masă

Odaia no. 35

1 garderob stricat

1 scaun de mahon cu pluș roșu stricat în antraoa acestor odăi se află 7 lăzi închise cu parcheturi

Odaia no. 36

1 dulap alb stricatu la ușă

(p. 22)

Odaia casierii no. 37

1 toaletă de bal cu oglinzi

1 pat cu lustru

1 scaun de fer

1 perdea de cit

Odaia no. 38

2 canapele vechi îmbrăcate cu piele verde

1 sofa cu șalon mînjite

1 masă rotundă cu lustru veche

1 garderob

1 oglindă spartă

1 canapea cu lustru roșie de trestie

Pentru care D. Hill zice că este din ale Măriei Sale, iar dl. Caimacamul otoman arată că i sar fi dat de Cluceru

Odaia no. 39

1 masă stricată

1 scrin idem

Odaia no. 40

1 scaun de fer stricat

Odaia no. 41

1 pat de fer stricat

1 canapea desbrăcată

Cuhnia mare cu lăturalele odăi no. 42

1 dulap alb pt. băcănie cu sartare lipsă

Mașina de gătit bucate stricată și cu bucăți lipsă

1 masă mare

1 dulap lung stricat

1 masă de prăjituri

1 pio de marmoră

1 ladă pentru gheață căptușită cu tinichea stricată

1 cazan de tuciu îngropată în zid

Toate se află în foarte proastă stare

(verso)

Odaia vizitiilor no. 43

1 masă mare albă

1 pat văpsit

1 scaun de lemn

1 scaun cu lustru stricat

1 idem îmbrăcat cu cit idem

1 id cu piele

1 masă rotundă din odăile domnițelor

1 hîrdău cu cercuri de fer

1 masă văpsită de lemn

Odăile feciorilor no. 44

Cîte 5 odăile nu se află nimic

Cuhnia mică no. 45

1 scaun de taet carne

1 scrin cu 3 sertare cu totul stricat

Spălătoria no. 46

1 dulap stricat

1 idem

1 pat de fer

1 hîrdău cu cercuri de fer

1 cazan de tuciu

3 putini cu cercuri de fer

1 tocitoare cu cercuri de fer

Vărzăria no. 47

3 tocitori de varză cu cercuri de fer

1 idem _____ de lemn

Toate acestea câte se arată pînă ... precum anume cadre lipsesc, s' au găsit în ființă și spre încredințare ...atît de mine orînduitul din partea Cînstitului Sfat cît și de D. Hill

Semnătură indescifrabilă

1850 aprilie 1

F. Hill

Transcriere din chirilică de Oana Marinache și dr. Ruxandra Lambru

Sursa: P.M.B. General, dosar 147/1850 pp. 15-22

Observație: Cel mai probabil foile au fost inventariate într-o ordine aleatoare, nerespectând numerotația crescătoare a încăperilor.

(p.23)

Alte mobile și obiectele ce arată Dl. Pitarul Hil că lipsesc peste cele arătate ce s' au găsit

26 foteluri mici din no.1

1 canapea ce n' are ... din no.4

1 masă cu postav verde din no.4

1 dulap de noapte din no.4

1 fotel din no.6

1 etajeră din colț din no.12

4 taburete cu pluș roșu din no.7

2 foteluri din no.15

1 scaun din no.15

3 foteluri din odăile de sus ale Domnițelor

8 scaune idem

5 gardiroburi din no.22

4 paturi de fer

6 saltele cu lînă

Perdele cele mari din no.13

Perdele din no.14

Perdele din no.18

Idem din no.12

Idem din no.19

4 sfeșnice mari poleite de lemn

1 covor din 2

1 idem __ 11

10 tricheruri __ 3

2 idem __ 6

1 pereche cu lumînări mari de bronz din 4
 1 idem _____ de porțelan din 5
 Candela din mijlocul casei ___ din 5
 1 oglindă mică din 18
 800 sticle rotunde de la policandre, candelabre și tricheruri

(verso)

Ușea din colți lipsesc la amîndouă bibliotecile, nu poate hotări neavînd catalog

Cele ce lipsesc din etajul de jos

1 lampă cu 6 lumini din salonul de mîncare
 2 tricheruri din 30
 1 tricher din 31
 2 sfeșnice de aplice din 24
 10 scaune îmbrăcate cu piele verde din 30
 4 idem din 39
 4 idem din 40
 16 scaune de fier din 37
 4 canapele de fier din 37
 6 foteluri de fier din 37
 6 scaune de lemn cu lustru din 38
 2 foteluri din 34
 4 scaune din 32
 1 masă de scris din 33
 1 pat cu lustru din 34
 1 idem din 37
 6 paturice ... de lemn
 3 paturi de fier
 3 saltele cu lînă din 25
 2 saltele de lînă din 34
 4 idem din 37
 2 idem din 40
 Perdele din 26
 Idem albe din 30
 Idem din 32
 Idem din 34
 Perdele de cit din 39

Idem din 40

1 masă cu marmura din bucătărie

1 scrin de strecorat bulionul idem

1 canape cu paie împletite din odaia de ...

1 mângălău³⁰ de calcat rufe din spălătorie

(p.24)

Pe lângă aceasta arată dl. Pitar Hil, că la odaia cu no.37 care luase numire de magazie și care era din fier, s' au găsit deschise și știe desigur că lipsesc și alte obiecte de cât cel mai de sus arătate

Podul grajdului rămăsese închis și găsindu-se acolo deschis zice dl. Hil că ar fi lipsind de acolo mare de tingiri, topoare și altele.

(...)

F. Hill

1850 Aprilie 1

Semnătură indescifrabilă

(p. 29)

După cererea Domnului Manolache ceasornicarul adevăritu printr' aceasta, că, pe câtă vreme M.S. fostul Domnu George Bibescu a fost Domnu Stăpînitor a toată Țara Românească, Domnului a fost tocmît pe prețu de 16 galbeni pe anu ca să îngrijească de ceasornicile palatului, și că pînă la plecarea Măriei Sale din București, i s' au și pletit regulat mai sus pomenita sumă.

Apr 13 1850 F. Hill

(p.30)

Printr' aceasta sub iscălitul încredințează pe Domnul Manolache ceasornicarul de la venirea E.S. Fuad Efendi și pînă la plecarea I. a ținut în bună stare toate ceasornicele de la palatul Ecseleții Sale, regularisindu - le cu cea mai scumpă eczactitate.

Anton Kalgian

1850

Apr 15/27

Sursa: A.N.R., fond P.M.B. General, dosar 147/1850 pp. 15-22

Observație: Cel mai probabil foile au fost inventariate într-o ordine aleatoare, nerespectând numerotația crescătoare a încăperilor.

³⁰ Obiect de lemn, lung (și dreptunghiular), cu suprafața ondulată, pe care se freacă rufe la spălat sau cu care se netezesc rufe de pânză groasă (lb. maghiară)

Fig. 1 – Scenă din Revoluția de la 1848, în fața palatului Bibescu, de pe Dealul Mitropoliei

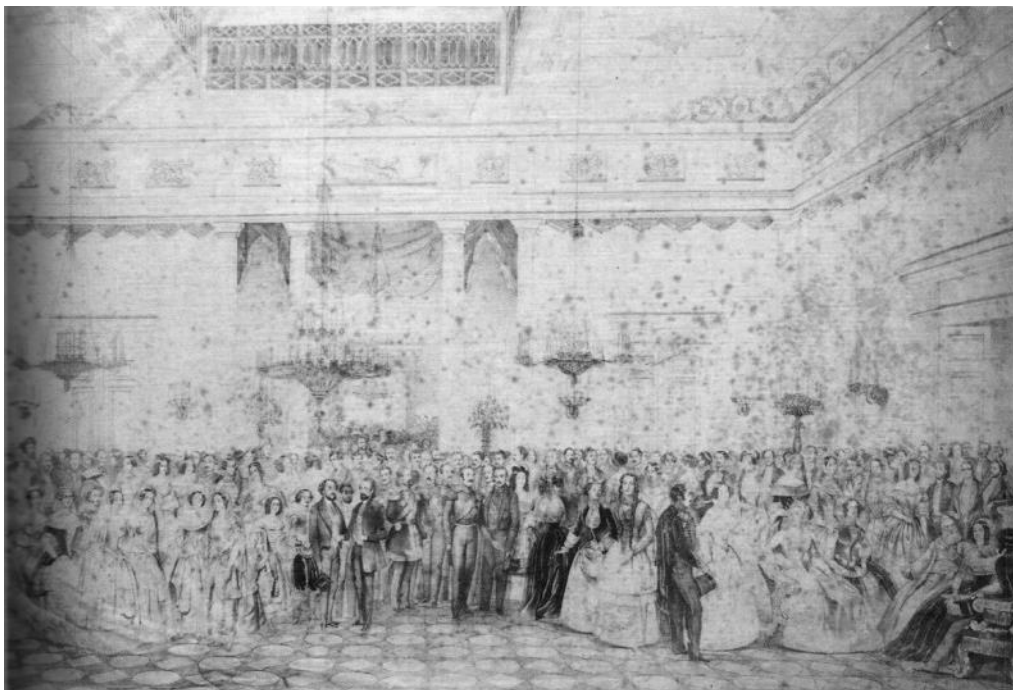

Fig. 2 – Bal la Palatul Bibescu. Poză aranjată (Carol Popp de Szathmari)

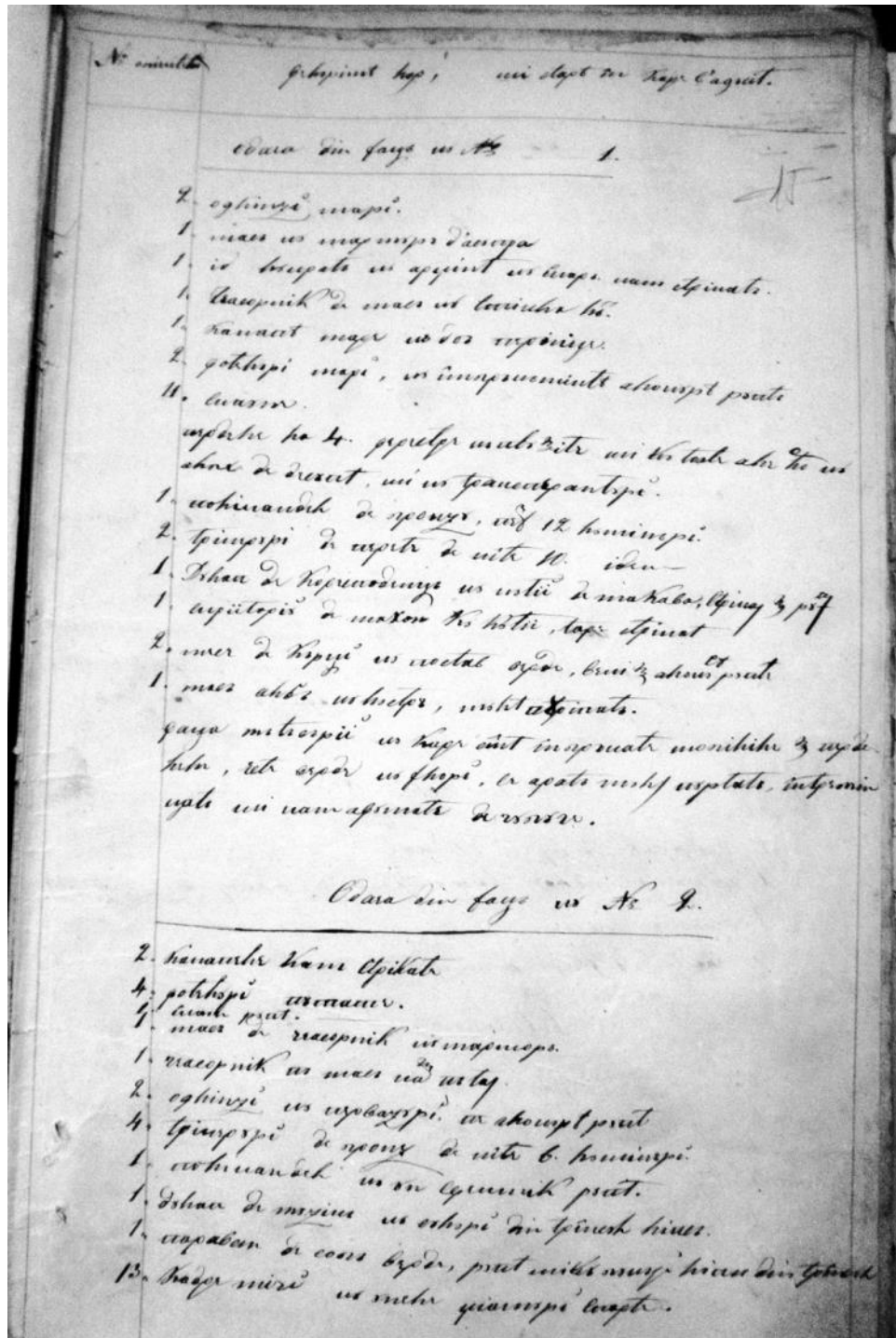

Fig. 3 – Filă de inventar a Palatului Bibescu